

HOE HET BEGON

In 1549 gaf Albert van Egmond van Merestein, landcommandeur van de Duitse (Rhenense) orde, de noodzaak van een parochiekerk in de nieuwe woonkern aan de Grift in de Rhenense venen aan. In 1552 het verzoek aan de Regentes voor de bouw van een kerk voor "tsimpel grove volck int cristen gelove"...

In 1562 trok een delegatie van de 'veengenoten' naar Utrecht in de hoop dat de Karthuizer monniken het gunstig gelegen gebied het "Grote Veenloo" zouden afstaan voor de bouw van een kerk in het veen-ontginningsgebied. Ondanks de meegenomen "tien kannen wijn" om het verzoek kracht bij te zetten, besloot de kloosterleiding het gebied niet te verkopen. Later dat jaar werd de heuvel het "Kleine Veenloo" voor achtentwintig goudstukken aangekocht van eigenaresse weduwe Elisabeth van Scayck voor het bouwen van de "Veenkerck en het Merctvelt" waarvan akte: "18 maart 1562".

Bekostigd door o.a. de veengenoten uit de opbrengst van contributie op het gebruik van de Grift en schenkingen, werd in 1563 begonnen met de bouw van een bakstenen kerk (de eerste steen van het "fondeersel" werd gelegd door Thomas Gramaye en Jan Colvo) van 30 meter lang en 12 meter breed, verdeeld over zeven traveeën. Het laatgotisch schip kreeg per travee

trekbalken en steunberen en het dak werd (door geldgebrek) belegd met '3 vimmen' (300 bossen) riet.

In 1565 ging men namens de veengenoten op zoek naar "goede luyden van eeren" die de ramen van de kerk wilden bekostigen. Het hout ('vyftich sparren') voor het dak van de kerk werd reeds in 1555 geschonken door de veeneigenaar "Heer van Zevenbergen". Mr. Jacob van Beusichem schonk een gebrandschilderd raam en

een "antependium" (voorhangsel) voor het hoogaltaar. Nog een gebrandschilderd raam kwam van Dirk van der Lawick. In de oostelijke muur van de kerk werd een "sacraments hujs" gemetseld. Voor een kerktoeren was geen geld meer zodat de oostgevel werd voorzien van een eenvoudige luistoel met een klok.

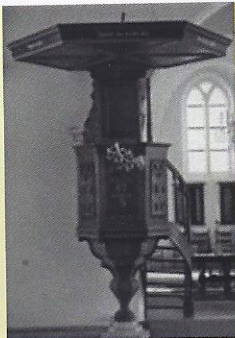
Op woensdag 1 mei 1566 werd de kerk geconsacreerd (ingewijd) als "Sint Salvator" (Verlosser) door de bisschop van Groningen Johannes Knijff, vicaris generaal van de aartsbisschop van Utrecht.

ANTIQUITEITEN & OUDHEDEN

PREEKSTOEL

Een verhoging waar een dominee op staat. Vanaf die plek leidt een dominee de dienst, spreekt hij gebeden uit, leest hij uit de Bijbel en legt uit wat in de Bijbel staat.

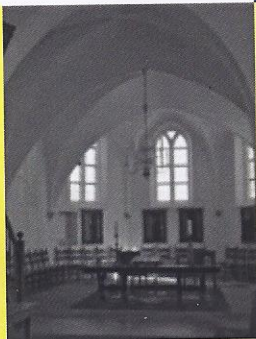
- Versierd met houtsnijwerk en Bijbelteksten.
- De functie van de 'vergulde arm' is onduidelijk. Misschien een standaard voor een kaars, zodat de dominee licht had? Of een zandloper zodat iedereen kon zien hoe lang de kerkdienst nog duurde?

HET KOOR

Een kleiner en lager deel van de kerk, achter de preekstoel. Vaak aan de oostzijde van de kerk gebouwd.

- Vroeger was hier vermoedelijk een altaar te vinden en had het gemeentekoor zijn plaats. Het koor zong ter ondersteuning mee met de gemeentezang.
- Arme mensen zoals van het 'oude mannenhuis', zaten hier tweederangs. Ze hadden minder zicht op de dominee.

DOOPVONT

Op de tafel staat tijdens de kerkdiensten een schaal: het doopvont. Tijdens kerkdiensten waarin pas geboren kinderen gedoopt worden, wordt er water in de zilveren schaal gegoten. In de Oude Kerk krijgen baby's water op hun voorhoofd gesprenkeld.

- Gemaakt van zilver.

COLLECTEZAKKEN

Tijdens een kerkdienst wordt geld op gehaald voor goed doelen binnen en buiten de kerk.

- Vroeger werden zakken gebruikt met lange stokken er aan.
- Nu worden er doorgeefzakken gebruikt en hangen de oude collectezakken aan de muur als herinnering.

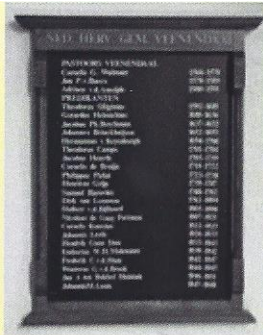

NAAMBORDEN

Op de borden staan namen van dominees die gewerkt hebben in de Hervormde Kerk van Veenendaal.

Op het overzicht kun je terug vinden wanneer een dominee kwam en ging.

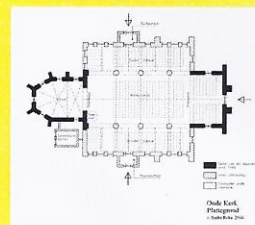
- De eerste pastoor van Veenendaal was Cornelis C. Walmaer, de eerste protestante dominee kwam in 1592 en heette Theodorus Siliginus.
- Omdat de Oude Kerk het oudste kerkgebouw is van Veenendaal, staan hier alle Hervormde dominees van Veenendaal op.

OUDE KERK

Eerste kerkgebouw van Veenendaal waar de christelijke gemeenschap samenkomt.

- Heet pas 'Oude Kerk' sinds in 1928 de Julianakerk gebouwd werd. Heette daarvoor Sint Salvatorkerk, genoemd naar de 'Verlosser' Jezus Christus.
- In 2000 is de kerk voor het laatst helemaal gerestaureerd.
- De 'eerste steen' is al vijf keer in de muur gemetseld. Bij de uitbreiding van 1572, 1580, 1753, 1835 en 1906.

WAPENSCHILD

De bogen in de kerk zijn mooi versierd met allerlei motieven. Ook zie je in de buurt van het orgel het wapen van Veenendaal terug.

- Het wapen is er pas sinds 1816.
- Sinds 2012 heeft Veenendaal een nieuw wapen met kroon en vaart het schip de andere kant op.

KLOKKENTOREN

Toren waar klokken in hangen en een uurwerk op hangt.

- Het is al het vierde torentje op de kerk.
- In de Tweede Wereldoorlog weggehaald en omgesmolten door Duitsers.
- In 1948 haalde de jeugdraad genoeg geld op voor nieuwe klokken.
- Vroeger luiden de klokken ook bij gevaar of als het tijd voor gebed was.

